

Indexy cen dříví jako rukojmí

Koncem května Lesy České republiky (LČR) zveřejnily, že utrpí výraznou ekonomickou ztrátu. To by nebylo nic zvláštního, to se ve světě obchodu stává. Zvláštní je fakt, že viníkem této skutečnosti nemá být management výše zmíněné organizace, ale Český statistický úřad (ČSÚ), který se tentokrát rozhodl nevydat index cen surového dříví za první čtvrtletí. To je opravdu zvláštní situace. A jak je to vůbec možné?

Podíváme se na celou věc zblízka. Ceny surového dříví byly sledovány již v 80. letech v rámci zemědělské statistiky. V roce 1991 v reakci na liberalizaci cen byla vytvořena nová konstrukce indexu cen surového dříví. Ten v průběhu minulých dvaceti let prošel již několika revizemi. Na nich se pokaždé podílela speciální poradní komise ČSÚ, jejímiž členy jsou vedle Ministerstva zemědělství ČR, LČR, také zástupci těžebních a dřevozpracujících společností a další instituce.

LČR postupně od roku 2008 měnily způsob svého hospodaření a začaly používat index ČSÚ ve svých smlouvách. V návaznosti na nově vypsané tendry LČR došlo v roce 2010 k významné změně struktury respondentů statistického zjišťování, tj. podniků, které dřevo těží a které jej prodávají. Na to ČSÚ reagoval změnou metodiky svého zjišťování, neboť mu to přímo nařizuje zákon o státní statistické službě.

Od letošního roku se index cen surového dříví počítá novým způsobem, který zohledňuje změny na trhu. Úpravy metodiky indexů jsou vždy doprovázeny problémy spojenými s tím, že není zcela korektní srovnávat původní data o průměrných cenách s novými údaji. V případě razantnějších změn nezbytně dochází k přerušení časových řad. A zde nastává pro některé uživatele problém. ČSÚ nemůže porovnávat „hrušky“ z roku 2010 s „jablky“ roku 2011. Z tohoto důvodu se statistici rozhodli index cen surového

dříví vlastníků za první čtvrtletí 2011 nevydat, neboť by se jednalo o neobjektivní informace. Kdyby zmíněná data ČSÚ prezentoval, jak to požadují LČR, zachoval by se neprofesionálně a poškodil své dobré jméno. Všechny ostatní údaje, které se cen dříví týkají, však úřad rádně zveřejnil.

Proč se LČR tak vehementně indexu cen dříví domáhají? V rámci tendrů na těžbu dříví si LČR do smluv zakomponovaly tento index jako nástroj, který má „hlídat“ změny cen této suroviny. Bylo to rozhodnutí manažerů LČR a ČSÚ upozorňoval, že toto využití indexu není vhodné, neboť ten je počítán pro jiné účely.

Ve chvíli, kdy „index cen surového dříví vlastníků“ nebyl zveřejněn, rozhodl se management LČR použít nezveřejněný index jako štít, kterým ochraňuje svá manažerská rozhodnutí. Tlak na vydání indexu se pak dá interpretovat jako veřejná výzva statistikům vydat index tak, jak LČR potřebují, na což, samozřejmě, nemůže úřad reagovat vstřícně. Český statistický úřad není zodpovědný za způsob, jakým uživatelé nakládají s jeho daty. Naším cílem je profesionálně a korektně zobrazovat realitu společnosti, ve které žijeme, ať se to někomu líbí nebo ne.

Tento text vyšel v Lidových novinách dne 7. června 2011.

Iva Ritschelová
předsedkyně ČSÚ

ČSÚ v žádném případě zákon neporušil, když nevydal index cen surového dříví

protože postupoval podle následujícího ustanovení zákona č. 89/1995, § 5

Záruky nestrannosti státní statistické služby

Český statistický úřad

a) při výkonu státní statistické služby se řídí zákony a ostatními právními předpisy, uplatňuje odborná hlediska, požadavky na praktické využití a profesionální etiku a používá vědecké metody statistické práce,

b) je nezávislý při vytváření statistických informací. Při získávání údajů a zpracování a vyhodnocování statistických informací postupuje tak, aby nebyla narušena objektivita informací a nebyly omezeny nebo zkresleny zveřejňované údaje.

Jestliže tedy bez zavinění ČSÚ došlo ke změně struktury respondentů – subjektů se zpravodajskou povinností, týkající se příslušné komodity, a byla tím objektivně změněna vypovídací schopnost příslušného okruhu informací získávaných od zpravodajských jednotek, je ČSÚ v souladu s ust. § 5 zákona 89/1995 Sb. povinen chránit jednak svoji profesionalitu (pro zpracování údajů není možno použít vědeckou metodu statistické práce, soubory dat není možno srovnávat), jednak svoji nestrannost při poskytování statistických informací a nenarušit jejich objektivitu, a to i tím způsobem, že neposkytne v určité oblasti zjišťování informace žádné.